

3-60

3138-р

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

ЗІКІЙ Григорій Савелійович

УДК 373.5.016:629.33 (043.3)

ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ГОТОВНОСТІ
ДО РОБОТИ З АВТОТРАНСПОРТНОЮ ТЕХНІКОЮ

13.00.02 – теорія та методика трудового навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Зікій

Київ – 2011

НБ НПУ

100068246

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор
Корець Микола Савич,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, директор Інституту
гуманітарно-технічної освіти.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, доцент
Стешенко Володимир Васильович,
Слов'янський національний педагогічний
університет, завідувач кафедри педагогіки і
методики технологічної підготовки;

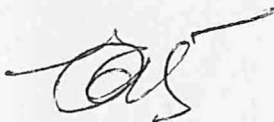
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Піддячий Микола Іванович,
Інститут педагогіки НАПН України,
завідувач лабораторії профільного навчання
та профконсультацій.

Захист відбудеться 11 лютого 2011р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.19 в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 10 січня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.П.Гнеденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підготовка старшокласників до майбутньої професійної діяльності є однією з найважливіших цілей педагогічної науки і практики, завданням якої стає визначення та науково-методичне забезпечення пріоритетних напрямків розвитку національної школи. Статистика свідчить, що третина випускників загальноосвітніх шкіл обирає майбутню професію випадково, а понад 25% осіб, які закінчили професійно-технічні училища, не працюють за одержаною спеціальністю. Аналіз психолого-педагогічної літератури, інформації мас-медіа, науково-практичної роботи загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладів вказує на наявність протиріччя між запитами суспільства щодо початкової професійної підготовки підростаючого покоління і її реальним станом. Традиційно у більшості загальноосвітніх шкіл професійну підготовку учнів здійснюють за профілями: металообробка, деревообробка, токарна справа, кулінарія, швейна справа та автосправа.

Сьогодні в Україні понад 10 млн. осіб мають посвідчення водія. За прогнозами міжнародних експертів через декілька років у світі буде налічуватися мільярд автотransпортних засобів. Разом з перевагами, які несе людству автотransпорт, проявляються і негативні наслідки, а саме: значні енергетичні витрати, екологічні негаразди та найстрашніше – це смерть людей на дорогах. Причини такого стану на дорогах країни багато. По-перше, незадовільна організація дорожнього руху в умовах, коли зростання кількості транспортних засобів неадекватне розвитку доріг. По-друге, адміністративна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху (ПДР) настільки низька, що не може бути стримуючим фактором для порушників. По-третє, зміст та методика підготовки водіїв в основному передбачають знання засобів регулювання дорожнього руху, а не вміння діяти у тих чи інших дорожніх умовах. Враховуючи те, що перші дві причини належать до організаційно-правових аспектів, нами досліджені організаційно-педагогічні можливості підвищення ефективності та якості підготовки водіїв автотransпортних засобів. Важливість цієї проблеми полягає в тому, що аварійність на дорогах України значно вища ніж у інших країнах світу. Праця людей цієї галузі має суттєві відмінності від інших тому що:

- автотransпортна техніка сама по собі є джерелом підвищеної небезпеки для працюючих на ній, а також пасажирів та пішоходів;

- професійна діяльність водіїв відбувається поза межами підприємства, установи, що унеможлиблює контроль з боку керівництва і колег, а отже відсутня стороння допомога у складній дорожній обстановці.

Наші дослідження та тривалий практичний досвід свідчать про те, що ефективність та якість підготовки водіїв автотransпортних засобів може бути забезпечена за умови сформованості у молодих людей готовності до надійної та безпечної праці у складних дорожніх умовах.

Формування готовності до професійної діяльності - це один з базових початкових етапів становлення професіоналізму майбутнього фахівця, що, згідно досліджень А.К.Маркової, складається з наступних етапів: трудове допрофесійне навчання й виховання, професійне самовизначення, професійна підготовка, готовність до професійної діяльності, профадаптація, включення в професійну діяльність, становлення професійної діяльності, професійна компетентність, професійну майстерність.

Проблему готовності учнів до трудової діяльності досліджували ряд вчених: Г.О.Балл, І.М.Богданова, А.Е.Голомшток, П.П.Горностай, С.С.Гриншпун, М.І.Д'яченко, Л.А.Йовайша, В.М.Казакевич, Л.А.Кандибович, Е.К.Климов, Г.Є.Левченко, В.М.Мадзігон, В.О.Моляко, О.І.Мороз, Є.М.Павлютенков, В.А.Поляков, Р.Ф.Санжаєва, Л.С.Соколова, М.П.Тименко, Б.О.Федоришин, С.М.Чистякова, Н.О.Шевченко та ін. Проте проблема формування готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою практично не досліджувалася.

Означені невідповідності та протиріччя між запитами суспільства до професійної підготовки молоді і реальним станом підготовки водіїв автотранспортних засобів у школі, а також нові вимоги життя визначили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, затвердженого Вченою радою університету (протокол № 5 від 28.12.2000 р.), науковий напрям «Зміст, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів». Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 5 від 22.12.2006 р.) та узгоджено з бюро Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 2 від 27.02.2007 р.).

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити зміст, форми та організаційно-педагогічні умови підготовки водіїв автотранспортної техніки у середніх навчальних закладах.

Відповідно до мети окреслено такі **завдання**:

1. Дослідити та обґрунтувати роль і місце навчального предмету «Автосправа» у професійній підготовці старшокласників.
2. Теоретично обґрунтувати сутність та структурні компоненти готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою.
3. Здійснити аналітичне дослідження стану системи підготовки водіїв в Україні.
4. Розробити організаційно-педагогічні засоби формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою.
5. Провести експериментально-дослідну перевірку методики

формування готовності старшокласників до безпечного керування автотранспортом та визначити її ефективність.

Об'єктом дослідження є процес підготовки водіїв автотранспортних засобів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Предметом дослідження є зміст та методичні основи формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою.

Методологічну і теоретичну основу дослідження становлять основні теоретичні положення трудової та професійної підготовки (П.Р.Атугов, В.С.Ледньов, В.М.Мадзігон, В.О.Поляков, Д.О.Тхоржевський), психофізіологічні основи сприймання простору та просторового мислення (Б.Г.Ананьєв, П.Я.Гальперін, Б.Ф.Ломов), теорія та практика формування готовності (Г.О.Балл, А.Е.Голомшток, С.С.Гриншпун, М.І.Д'яченко, Л.А.Кандибович, Г.Є.Левченко, В.О.Моляко, Н.О.Шевченко), підходи до оцінювання ефективності та якості навчальної діяльності (С.І.Архангельський, В.П.Беспалько, І.Я.Лернер).

Для вирішення поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**: теоретичний аналіз та синтез наукових положень психолого-педагогічної, технічної, суспільно-політичної, статистичної літератури; вивчення та порівняльний аналіз структурних та змістових змін навчальних програм, підручників і методичних посібників з проблеми дослідження; педагогічне спостереження; вивчення досвіду підготовки водіїв у загальноосвітніх закладах України; анкетування, тестування, інтерв'ювання, групові та індивідуальні бесіди; педагогічний експеримент та статистична обробка його результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* обґрунтовано доцільність та переваги професійної підготовки старшокласників за напрямом «Водії транспортних засобів»; визначено, теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою, створено за допомогою комп'ютерних технологій комплект моделей динамічних ситуацій дорожньої обстановки;

- *уточнено та конкретизовано* сутність поняття «готовність старшокласників до роботи з автотранспортною технікою», структуру компонентів готовності (мотиваційний, психологічний, практичний) і комплекс критеріїв (когнітивно-практичний, мотиваційний, професійної придатності, самооцінки);

- *дістали подальшого розвитку* структура змісту та методика формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою на основі принципів політехнізації і динамічної наочності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження розроблено і впроваджено у роботу загальноосвітніх навчальних закладів навчальні програми підготовки з напрямку «Автотракторна справа», «Механізація тваринницьких комплексів та ферм»; вдосконалено навчальну програму «Підготовка водіїв автотранспортних засобів категорії

«В» і «С» шляхом структурування та інтегрування частини змісту; створено за допомогою комп'ютерних технологій комплект моделей динамічних ситуацій дорожньої обстановки; визначено педагогічні умови та методичні засоби вдосконалення підготовки водіїв. Отримані теоретичні висновки та результати дослідження використовуються у школах та МНВК, де проводився педагогічний експеримент, у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова в процесі підготовки майбутніх вчителів технологій, а також можуть бути поширені у навчальному процесі загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних училищ і курсів підготовки водіїв різних видів автотранспортної техніки.

Результати дослідження впроваджено у практику роботи Інституту гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка № 03-10/116 від 25.01.2010 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 63/467-08 від 24.02.2010 р.), Боярського міжшкільного навчально-виробничого комбінату Києво-Святошинського району (довідка № 01 від 12.01.2010 р.), Херсонського державного університету (довідка № 245-51/22 від 14.04.2010 р.), відокремленого структурного підрозділу Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова «Вище професійне училище» (довідка № 70 від 19.10.2010 р.)

Особистий внесок здобувача. У роботі «Навчальні плани і програми поглибленої трудової підготовки кваліфікованих робітників для АПК на базі сільських загальноосвітніх шкіл за професією «Механізатор тваринницьких комплексів і ферм», опублікованої у співавторстві з М.Д. Семенцем, В.З. Моцак, А.О. Моцак, О.С. Дубінчук, І.М. Носаченко, Н.М. Розенбергом, особистий внесок автора полягає в розробці пояснювальної записки та п'яти розділів з одинадцяти; у спільній статті з І.А.Гомулою «Активізація навчання студентів за допомогою ПЕОМ при вивченні автосправи» авторськими є визначення структури системи «Водій – автомобіль – дорога», методичні умови навчання учнів з використанням динамічної наочності; у спільній статті з І.А.Гомулою «Моделювання освітнього середовища підготовки старшокласників до здобуття професії водія автомобільного транспорту» автором визначено чинники освітнього середовища підготовки водіїв.

Апробація результатів дослідження здійснювалася:

- в процесі експериментального навчання у загальноосвітніх школах, МНВК Київської області;
- шляхом публікації проміжних результатів наукової роботи та методичних рекомендацій, підготовлених автором;
- у доповідях дисертанта на засіданнях лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості Інституту педагогіки АПН України, лабораторії трудового виховання і профорієнтації Інституту проблем виховання АПН України;

- через обговорення на щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Інституту гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (2001–2010 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено в 15 публікаціях (11 одноосібних), з них: 6 статей (4 одноосібних) у наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України; 2 навчальні програми.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (244 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок, з них 164 сторінки основного тексту. Робота містить 23 таблиці, 21 рисунок і 6 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, методологічну основу, методи дослідження, викладено відомості про апробацію та впровадження результатів проведеної роботи.

У першому розділі «Стан та проблеми вдосконалення трудової підготовки старшокласників» проведено дослідження допрофесійної та професійної підготовки старшокласників; обґрунтовано переваги професійного напрямку підготовки школярів; здійснено психофізіологічний аналіз професійної діяльності водіїв; охарактеризовано специфічні умови їх діяльності; розкрито сутність готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою; визначено психолого-педагогічну структуру і рівні готовності учнів до професійної діяльності.

Для безпечного використання автомобільного транспорту необхідна висока надійність усіх ланок системи «Водій – автомобіль – дорога». Водій є головною, але менш надійною ланкою цієї системи.

Основною функцією у діяльності водіїв, як складової операторських професій, є керування. Сутність процесу керування машинами починається із збирання інформації про хід того чи іншого процесу. Ця інформація перетворюється у зручний для передачі зв'язку вигляд і надходить до керуючого органу. Керуючий орган опрацьовує одержану інформацію відповідно до своїх можливостей та поставлених завдань. Таким чином, формується команда на керування, яка потім передається до виконавчих органів чи механізмів за допомогою механічних, гідравлічних, електричних пристроїв чи рук та ніг людини. Коли засобом керування є людина, то можна виділити чотири основні елементи її діяльності з керування: отримання певної інформації від машини, процесу та дорожньої обстановки; обробка одержаної інформації для здійснення керуючого впливу; здійснення керуючого впливу на органи керування

машиною; здійснення контролю за рухом та коригування його. Значимість кожного з них неоднакова. Питома вага інтелектуальних дій, порівняно з іншими, прогресивно зростає. Адже чим більше трудові функції людини перетворюються у функції керування машинами, тим повніше виступає їх психологічний, пізнавальний зміст, тим більше за зовнішніми рушійними актами відкривається здійснювана працівником-оператором надзвичайно напружена розумова робота.

Сучасні конструкції автотранспортних засобів створюють протиріччя між людиною й автомобілем. З однієї сторони керування автомобілем спрощене і полегшено фізично, з іншої - високої швидкості й інтенсивності руху викликають труднощі в керуванні автомобілем, які іноді перевищують психофізіологічні можливості людини.

Аналізуючи особливості професії водія, є підстави віднести її до типу «Людина – техніка». Для безпечної та ефективної діяльності водій повинен мати широкий кругозір в галузі природничих та технічних знань і, насамперед, з таких навчальних дисциплін як фізика, хімія, математика, трудове навчання. Серед вимог до якості виконавчо-керуючих функцій потрібно зазначити такі, як точність і швидкість рухів і дій, чітка координація, вправність та наявність різноманітних рухових навичок.

Головними у системі психофізіологічної підготовки водіїв є підвищені вимоги до уваги, її зосередження, розподілу, переключення; високі вимоги до зору, лінійному й об'ємному окоміру; дотику, м'язової чутливості та ін. Професія водія ставить високі вимоги до різноманітних форм і видів пам'яті, мислення; досить часто потрібно чітко уявне оперування предметами в просторі; оскільки водій на робочому місці має у своєму розпорядженні потужну та дорогу техніку, ціна помилки чи безвідповідальності значно зростає. Практичний досвід та наукові дослідження свідчать про те, що при роботі з автотранспортною технікою важливо мати такі види морально-вольових якостей як дисциплінованість, взаємоповага, зібраність, обережність, рішучість, прагнення до постійного удосконалення своїх знань, умінь, навичок.

Професія водія досить складна та багатогранна, тому ми обрали для її дослідження саме формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою.

Психологи розглядають готовність як особистісне утворення, що включає мотиваційні, психічні, характерологічні особливості індивіда (М.І. Д'яченко, Л.А. Кандибович, В.О. Моляко та ін.). Найбільш поширеним педагогічним підходом до визначення структури готовності до вибору професійної діяльності є виділення таких компонентів, як моральний, психологічний, когнітивний, практичний (С.С. Гриншпун, К.К. Платонов, Є.М. Павлютенков).

На основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури та структури професійно-значимих якостей водія ми вважасмо, що готовність старшокласників до трудової діяльності у якості водіїв автотранспортної

техніки є інтегральне особистісне утворення, яке включає стійке прагнення до професійної роботи з автотранспортною технікою, а також наявність спеціальних знань, вмінь, навичок і комплексу індивідуально-психологічних, характерологічних особливостей, які забезпечують високу ефективність їх подальшої професійної діяльності. До складу готовності включені мотиваційний, психологічний та практичний компоненти, що формуються і розвиваються взаємообумовлено під впливом сукупності педагогічних засобів у процесі спеціально організованої навчально-трудова діяльності, зміст якої має профорієнтаційну спрямованість і забезпечує достатній рівень підготовленості до роботи з автотранспортною технікою.

Мотиваційний компонент визначається моральними якостями та функціональними властивостями особистості, а також специфічними особливостями змісту трудової діяльності, готовність до якої формується. Мотиваційний компонент є складною динамічною структурою, складові частини якої відповідним чином підпорядковані, взаємопов'язані та взаємообумовлені. До складу мотиваційного компоненту, який відображає зміни у потребово-мотиваційній сфері особистості, входять відповідні потреби, мотиви, ціннісні орієнтири, інтереси та нахили, установки. До психологічного компоненту належать індивідуально-психологічні та характерологічні особливості особистості, які є основою успіху в опануванні даним видом трудової діяльності. Цей компонент можна вважати підструктурою пізнавальної якості особистості. До практичного компоненту готовності відносяться знання про професію, пов'язані з керуванням транспортними засобами: спеціальні знання, вміння, навички, досвід трудової діяльності в обраній галузі, надбаний у процесі навчання.

Таким чином готовність до роботи формується в процесі отримання освіти й виховання у навчальному закладі. Вона є результатом всебічного розвитку особистості з урахуванням вимог, що зумовлюються особливостями фаху, а також істотною передумовою цілеспрямованої діяльності.

Для дослідження стану та динаміки формування готовності нами визначені критерії оцінювання та рівні сформованості відповідно до структурних компонентів. Мотиваційний критерій дає можливість визначити сформованість ієрархії мотивів навчально-трудова діяльності, близької до еталонної, та наявність стійкого інтересу до роботи з автотранспортною технікою. Когнітивно-практичний критерій дозволяє визначити наявність базових (спеціальних) знань з «Правил дорожнього руху», «Основ керування автомобілем і безпека дорожнього руху», «Будови й експлуатації автомобіля» та профінформаційних знань про працю водія; вмінь діяти відповідно до вимог Правил дорожнього руху; навичок безпечного керування. За критерієм професійної придатності нами визначались рівні (високий, середній, низький) сформованості

базових (спеціальних) професійно значимих якостей (ПЗЯ). Самооцінковий критерій дає можливість з'ясувати прагнення учнів до пізнання психологічної структури своєї особистості (професійне самопізнання).

Саме готовність забезпечує регуляцію, сталість, ефективність і є необхідною складовою успішного виконання водієм своїх обов'язків, правильного використання знань, досвіду, особистих якостей, збереження самоконтролю і перебудови своєї діяльності за наявності непередбачених перешкод.

Для комплексної оцінки сформованості готовності старшокласників до керування автотранспортною технікою нами були створені методичні засоби, які дозволяють визначити рівень готовності, що відображає якість та кількісну характеристику даного особистісного новоутворення.

У другому розділі «Структура та зміст формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою» проведено аналіз стану практичної підготовки водіїв у загальноосвітніх закладах України; визначено організаційно-педагогічні засоби підвищення якості професійної підготовки старшокласників; обґрунтовано зміст та структуру навчального процесу підготовки водіїв транспортних засобів.

Для вивчення стану практичної підготовки старшокласників до водійських професій проведено констатувальний експеримент, у процесі якого проаналізовано комплект методичного забезпечення занять з предметів «Основи керування автомобілем і безпека дорожнього руху», «Будова й експлуатація автомобіля» та «Правила дорожнього руху». Досліджувалися прийоми, підходи й методи, які застосовувалися при опануванні старшокласниками даних дисциплін, виявлені потенційні можливості у формуванні готовності старшокласників до професійної діяльності в якості водіїв.

На початковому етапі констатувального експерименту проводилася оцінка рівня готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою за нижчевказаними критеріями:

- за *мотиваційним критерієм* в ході анкетування старшокласників визначався індекс інформованості про професію та мотиви її вибору.

- за *когнітивно-практичним критерієм* був проведений контроль рівня знань тем предметів професійної підготовки. Результати оцінювання показали, що 19,2% учнів мають високий рівень знань з профільних предметів, 32,9% - середній рівень, 47,9% - низький рівень. За цим критерієм визначали також рівень загальнотехнічних знань (високий рівень показали 25% старшокласників, середній - 30%, низький - 45%).

- за *критерієм професійної придатності* ми досліджували оперативну пам'ять та увагу. Високий рівень показали 16,6% учнів, середній - 56,1%, низький - 28,3%.

- за критерієм самооцінки встановили: адекватний рівень самооцінки мають 23%, завищений - 39%, занижений - 38% старшокласників.

Для визначення змісту та навчальної технології підготовки водіїв серед старшокласників нами спроектований алгоритм дії водія у форматі «Інформація → Прийняття рішень → Керування», який показаний на рис.1.

Аналіз досліджень в галузі професійної та інженерної психології дозволив визначити якості особистості, що є професійно значущими для водійських спеціальностей. До них відносяться психічні процеси, психофізіологічні та характерологічні якості.

Відповідно до вимог сучасних педагогічних технологій та визначених компонентів готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою, організація навчання з предметів професійної підготовки проводилась з урахуванням розроблених нами етапів.

Перший етап: знання описаних об'єктів (поняття, терміни, визначення); знання зорових об'єктів (дорожні знаки, сигнали світлофора та регулювальника, дорожня розмітка, схеми перехресть, ділянок доріг і т.п.); знання образу дій (правила, вказівки діяльності в певних умовах); знання особистості як суб'єкта діяльності (психофізіологічні якості важливі для даної професії); знання технічних властивостей автотранспортної техніки для її безпечної експлуатації (органи керування, засоби активної та пасивної безпеки);

Другий етап: формування умінь переносу описових та зорових об'єктів у реальну дорожню обстановку (визначення зони дії знаків, черговість та порядок проїзду перехресть); формування умінь діяльності відповідно з вимогами правил, інструкцій; формування умінь діяльності з врахуванням своїх особистісних якостей;

Третій етап: формування умінь самостійно та творчо застосовувати набуті знання у професійній діяльності;

Четвертий етап: формування комплексних умінь безпечного керування автотранспортною технікою (самостійність, надійність, продуктивність).

При вивченні теми «Проїзд перехресть» з метою наближення учнів до реальних дорожніх та технологічних умов нами розроблені комп'ютерні моделі динамічних ситуацій дорожньої обстановки. Така педагогічна технологія забезпечує підвищення ефективності та якості навчання, оскільки дозволяє поетапно фіксувати транспортні засоби у будь-якому положенні та формувати вміння визначати напрям, траєкторію, черговість руху, місце зупинки для надання переваги іншим учасникам руху.

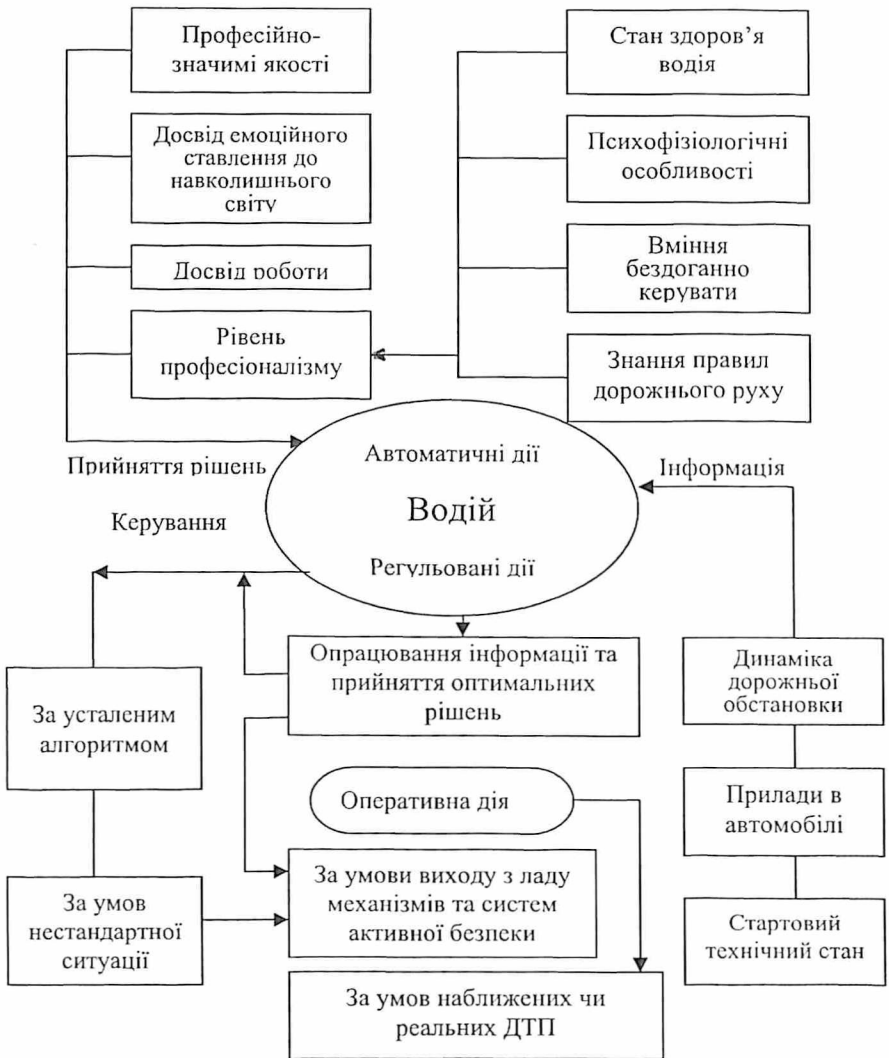

Рис. 1. Алгоритм дії водія у форматі «Інформація → Прийняття рішень → Керування»

Широкі можливості для демонстрації дорожніх знаків та формування у свідомості учнів їх значення мають комп'ютерні технології. Наприклад, дорожній знак 4.11 називається «Рух легкових автомобілів», проте передбачає ширше значення ніж його назва. При розв'язанні вправ із використанням цього знаку понад 40 % учнів мають запитання щодо правомірності руху інших транспортних засобів. Тому нами демонструється його інтегрований зміст у вигляді розширеної інформації (знак 4.11 та малюнки автобуса, вантажного автомобіля до 3,5 т., мотоцикла) про транспортні засоби, рух яких дозволено.

Вивчення можливостей водіїв з розподілу та переключенню уваги набагато ефективніше за допомогою створеного нами комп'ютерного тесту, в основі якого є таблиця, що заповнюється цифрами від 1 до 49 випадковим чином. Старшокласникам пропонується відшукати ці цифри в порядку їх збільшення або зменшення. Проведення даного тесту дозволяє визначити рівень розподілу уваги та можливість її вдосконалення.

Для формування комплексних умінь безпечного керування автотранспортною технікою (самостійність, надійність, продуктивність) нами створено тест, який визначає правильності та швидкості сприймання дорожньої обстановки при в'їзді на перехрестя. Водночас тест дозволяє перевіряти знання (знаків пріоритету, видів перехресть, переваг в русі транспортних засобів), вміння (сприймати дорожню обстановку, визначати черговість проїзду перехресть) та ПЗЯ (сприймання, зосередженість, увагу, реакцію). Такі педагогічні прийоми забезпечили підвищення рівня знань ПДР та вдосконалення ПЗЯ.

У **третьому розділі** «Дослідно-експериментальна перевірка процесу формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою» розкрито шляхи удосконалення та структурування змісту навчання; інтеграції частини змісту предметів професійної підготовки у сукупності з методичними засобами його реалізації. Оцінка результатів проведеного дослідження здійснювалась за двома напрямками: визначався вплив факторів на формування у старшокласників окремих компонентів готовності (мотиваційного, психологічного, практичного); визначалася динаміка формування готовності старшокласників до праці з автотранспортною технікою протягом навчання в 9-11 класах.

Відповідно до визначених показників сформованості готовності та професійно важливих якостей особистості було відібрано блок методик, які в своїй сукупності дозволили визначити рівень прояву показників на початку формувального експерименту та відстежувати динаміку їх розвитку протягом дослідно-експериментальної роботи.

Мотиваційний компонент формувався змістом навчання на основі знань і вмінь, як складових операторських професій, які спрямовані на безпечну діяльність учасників дорожнього руху.

Реалізація процесу формування психологічного компоненту готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою передбачала активізацію дії певних психологічних механізмів. Такими механізмами формування готовності нами виділені *психологічні стимули*: зорове сприйняття, пам'ять, розвиток мислення, вмінь концентрації й розподілу уваги, навичок вольової саморегуляції. Вказані стимули стають механізмами формування готовності при дотриманні певних педагогічних умов.

Процес професійної підготовки супроводжувався прийомами оптимізації зорового сприйняття. Наприклад, для формування предметності зорового сприйняття необхідно демонструвати окремі кольорові дорожні знаки (стенд, проектор, плакат), наголошуючи на їх колір, форму, значення та зміст. Для вміння цілісного, структурного, вибіркового сприймання дорожньої обстановки демонструвалися різні види перехрестя з моделями автотранспорту та засобами регулювання дорожнього руху. Перехрестя спочатку сприймається цілісно, потім визначається його структура (регульоване, нерегульоване), та встановлюється черговість проїзду.

Довготривала довільна пам'ять забезпечує водію збереження протягом тривалого часу знань, умінь і навичок, потрібних в професійній діяльності, короткотривала пам'ять тримає інформацію про дорожню обстановку певної ділянки руху. Розвиток пам'яті старшокласників досягається за рахунок використання асоціацій, поєднання теоретичних знань із практичними діями учнів. Набагато легше запам'ятовується те, що має зв'язок-асоціацію з уже відомим предметом або явищем, чи підкріплено практичними діями в процесі засвоєння знань, самокорекції професійної діяльності (аналіз дорожньої ситуації, прийняття правильних рішень). Розвиток рефлексорного мислення досягається за умов активізації мислення проблемними запитаннями, наприклад: «Чому знаки, які вводять заборону, мають червону окантовку, а в тих, які її відмінюють, вона відсутня?», «Чому при проїзді глибокої калюжі необхідно декілька разів пригальмувати автомобіль?». Крім того, активізація мислення стимулюється залученням учнів до створення проблемних дорожніх ситуацій, а саме: один старшокласник на планшетах складає завдання, другий його розв'язує, а третій контролює відповідь та виправляє помилки в результаті чого формуються навички рефлексорного мислення, саморегуляції.

Для формування вмінь конкретної дії керування транспортним засобом (практичний компонент) використовувався автотренажер (АТ-4). Наприклад, аналізуючи вправу «Початок руху автомобіля з місця», необхідно простежити зміст кожного етапу і виділити головні психофізіологічні якості на кожному етапі. Так, на першому етапі (отримання інформації) вирішальне значення набувають відчуття,

сприйняття, увага; на другому (прийняття рішення) – пам'ять, мислення, реакція; на третьому (керування) – мислення, реакція, воля. Четвертий етап реалізується у формі зовнішньої (практичної) діяльності через вплив водія на органи керування. На п'ятому етапі вирішальне значення має мислення водія, що проявляється в спроможності аналізувати результати дії і приймати рішення про необхідність здійснення коригувальних впливів.

Розподіл учнів контрольних та експериментальних груп за рівнями сформованості готовності та її компонентів після проведення формуального експерименту наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою

Компоненти готовності	Досліджувані показники	Рівні оцінювання	Результати оцінювання (у %)	
			КГ	ЕГ
Мотиваційний	Мотив	В	39,6	57,4
		С	41,2	30,4
		Н	19,1	12,2
	Інтерес	В	42,3	61,6
		С	38,2	33,5
		Н	19,5	3,9
Психологічний	Оперативна пам'ять	В	21,5	28,2
		С	44,3	46,8
		Н	34,2	25,0
	Інформованість про вимоги до професії	В	28,7	39,3
		С	32,1	34,2
		Н	39,2	26,5
Практичний	Комплексні знання та вміння	В	33,2	44,3
		С	26,7	37,6
		Н	40,1	18,1
	Успішність	В	19,8	34,6
		С	37,7	42,6
		Н	42,5	22,8
	Загальнотехнічні знання	В	29,9	40,4
		С	33,9	34,6
		Н	36,2	25,0
Готовність	Інтегрований показник	В	30,7	43,6
		С	36,3	37,8
		Н	33,0	18,6

Найбільша різниця 19,3% в показниках високого рівня учнів експериментальної та контрольної груп спостерігається у визначенні інтересу до роботи з автотранспортною технікою. Найменша різниця 6,7% – оперативна пам'ять. У інтегрованому показнику різниця високого рівня складає 13%. На початку дослідження показники рівнів сформованості у контрольних та експериментальній групах були приблизно однаковими (рис.2). Після завершення дослідження в обох групах спостерігається зростання показників високого та середнього рівнів. Проте в експериментальній групі відмічається зростання достатнього рівня (високий та середній) на 14%, а зменшення низького рівня на 15%. Це є результатом впливу різних факторів запропонованої нами навчальної діяльності за вдоскопаленим змістом та педагогічними чинниками.

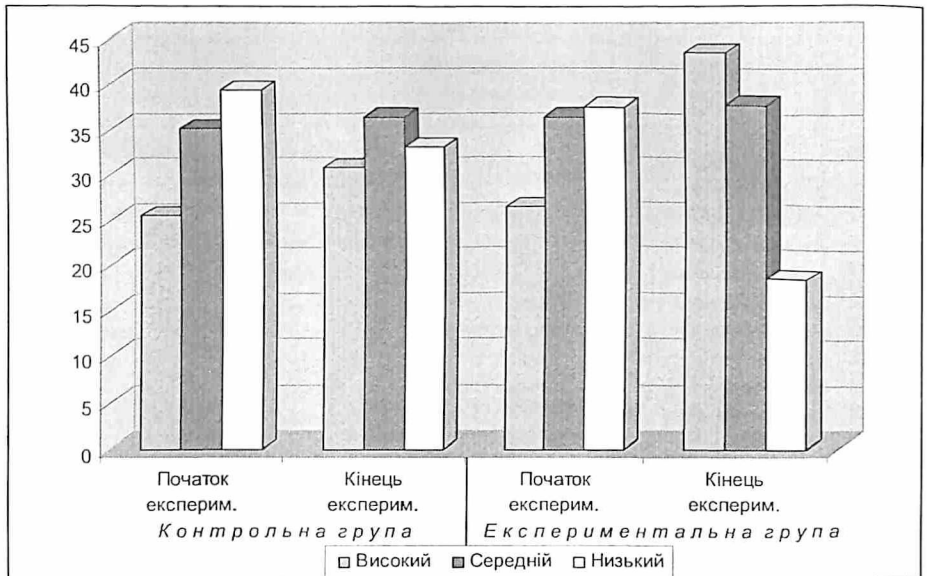

Рис.2 Динаміка рівнів сформованості у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою.

Достовірність кількісних показників визначалася коефіцієнтом кореляції. Одержане значення свідчить про наявність помірного зв'язку між сформованістю достатнього рівня готовності її сукупністю застосованих експериментальних факторів.

ВИСНОВКИ

1. Наявність величезної кількості автотранспортної техніки та її

інтенсивний розвиток, зростання її ролі для ефективного функціонування економіки та задоволення потреб населення країни зумовили необхідність збільшення кількості працівників, трудова діяльність яких пов'язана з експлуатацією та обслуговуванням автотранспортної техніки. Це, у свою чергу, вимагає підвищення результативності фахової підготовки водіїв. Одним із напрямків вирішення даної проблеми є підвищення ефективності формування готовності учнів середніх закладів освіти для керування автотранспортною технікою, модернізація змісту та форм підготовки школярів до безпечної та раціональної практичної діяльності в якості водіїв.

Аналітичний огляд стану трудового навчання у старшій школі свідчить про те, що напрямом трудової підготовки «Автосправа» найбільш авторитетний серед старшокласників. Тому до навчальних груп зараховуються кращі учні шкіл чи класів, більшість з яких у майбутньому здобувають вищу освіту і професійно водіями не працюють. Виходячи з цього, доцільнішим буде навчання учнів шкіл та МНВК за програмою підготовки водіїв нижчої категорії, тобто водіїв транспортних засобів категорії «В», яка є найбільш поширеною із всіх водійських категорій. Зміст програми підготовки водіїв цієї категорії формує загальнотрудова та міжгалузеві знання та вміння, забезпечує політехнічну підготовку, передбачає вивчення психофізіологічних особливостей працівника, а також є базою для підготовки водіїв вищих категорій транспортних засобів.

2. На основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури та нашого дослідження до складу готовності відносимо мотиваційний, психологічний та практичний компоненти, які формуються і розвиваються взаємозумовлено під впливом сукупності педагогічних засобів у процесі спеціально організованої навчально-трудої діяльності. Готовність старшокласників до роботи з автотранспортною технікою є інтегральне особистісне утворення, яке включає стійке устремління до професійної роботи з автотранспортною технікою, наявність спеціальних знань, вмінь, навичок, а також комплексу індивідуально-психологічних та характерологічних особливостей. Для оцінювання рівнів сформованості були визначені критерії: мотиваційний, когнітивно-практичний, професійної придатності та самооцінки.

За мотиваційним критерієм проводилася оцінка інтересу, індексу інформованості про професію водія та мотивів її вибору. Для оцінки рівня готовності за когнітивно-практичним критерієм проводився контроль успішності з тем предметів професійної підготовки та визначалися загальнотехнічні знання. За критерієм професійної придатності проводилися дослідження професійно-значимих якостей (сприймання, пам'ять, увага). За самооцінковим критерієм старшокласники оцінювали самих себе, власні здібності.

3. Дослідження стану підготовки водіїв автотранспортних засобів дозволяють стверджувати, що на сьогодні в Україні є ряд проблем організаційного та дидактичного характеру. Організаційна проблема підготовки водіїв полягає в тому, що державними документами не передбачена обов'язковість педагогічної освіти для викладачів підготовки водіїв, проте вчителі автосправи навіть з педагогічною освітою мають низький рівень знань психофізіологічних особливостей праці водіїв. Організаційно-педагогічні засоби навчання сприяють тільки формуванню знань Правил дорожнього руху, внаслідок чого значна кількість майбутніх водіїв не одержують необхідні знання та навички з практики водіння автомобіля в звичайних та критичних ситуаціях, незважаючи на те, що кількість годин, передбачених на підготовку водіїв в Україні у 2-4 рази більша, ніж у країнах Європи.

Результати констатувального експерименту серед старшокласників дозволяють зробити висновок про те, що відсутність належно організованої профорієнтаційної роботи з учнями в процесі навчання знаходить своє відображення у низькому рівні мотиваційного компоненту готовності до роботи водіями. Недостатній рівень сформованості практичного компоненту зумовлений відсутністю в учнів професіографічних знань в галузі автотранспортної техніки, а також низькими показниками спеціальних знань та вмінь. Низький рівень формування психологічного компоненту пов'язаний з відсутністю попереднього вивчення індивідуальних особливостей учнів для формування професійно важливих якостей у процесі навчання.

Таким чином, наше дослідження підтвердило необхідність формування у викладачів автосправи знань психофізіологічних особливостей праці водіїв.

4. Створена і запропонована структура занять з автосправи, педагогічні умови їх проведення, розроблені на принципі динамічної наочності методичні засоби забезпечили збільшення кількості старшокласників з високим рівнем знань описових термінів (понять), зорових об'єктів (дорожніх знаків), образу дій (обгін), знань психофізіологічних особливостей особистості як суб'єкта навчальної та виробничої діяльності, технічних властивостей автотранспортної техніки, ПЗЯ, основ безпеки руху (активна, пасивна безпека). Створені педагогічні технології дозволили сформувати вміння переносу описових та зорових об'єктів до реальної дорожньої обстановки, вміння діяти з врахуванням своїх особистісних якостей (сприймання, реакція, темперамент), вміння самостійно та творчо застосовувати набуті знання в професійній діяльності.

5. Реалізація основних положень дослідження була спрямована на підвищення якості та ефективності підготовки водіїв у загальноосвітніх закладах з метою зменшення аварійності на дорогах України. Методика формування готовності полягала в удосконаленні, структуруванні та

інтеграції частин змісту предметів «Правила дорожнього руху», «Основи керування автомобілем і безпека дорожнього руху» та «Будова й експлуатація автомобіля», а також шляхом впливу окремих компонентів (мотиваційного, психологічного, практичного) у процесі навчання на формування в учнів готовності до роботи з автотранспортною технікою. Підтвердженням ефективності запропонованої методики навчання є збільшення в експериментальній групі кількості учнів з високим рівнем мотиваційного компоненту готовності на 19%, психологічного - на 8,5%, практичного – на 12,6%. Результати дисертаційного дослідження дають підстави вважати, що визначені завдання реалізовано, мету досягнуто.

Проведена дослідно-експериментальна робота не вичерпала всіх аспектів проблеми підготовки водіїв. Подальшого дослідження потребують шляхи вдосконалення змісту програм з акцентом на практичну та психофізіологічну підготовку, вивчення досвіду зарубіжних країн.

Основні положення та результати дослідження висвітлено у таких публікаціях:

1. Зікій Г.С. Організаційно-педагогічні умови формування готовності старшокласників до праці з автотракторною технікою / Г.С. Зікій // Проблеми трудової підготовки. Науково методичний збірник. – Вип.2. – Слов'янськ, 1998. – С. 71–74.

2. Зікій Г. Поглиблена трудова чи допрофесійна підготовка / Григорій Зікій // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1999. – № 3. – С. 6–8.

3. Зікій Г.С. Психофізіологічні особливості професійної діяльності водіїв / Г.С.Зікій // Наукові записки: зб. наук. статей НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Випуск 40. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2001.– С. 216–218.

4. Зікій Г. Підвищення якості професійної підготовки старшокласників шляхом вдосконалення змісту та педагогічних засобів / Григорій Зікій // Молодь і ринок. – 2005.– № 3 (13). – С. 127–131.

5. Зікій Г.С. Активізація навчання студентів за допомогою ПЕОМ при вивченні автосправи / Г.С.Зікій, І.А.Гомула // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 13. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – С. 96 –101.

6. Зікій Г.С. Моделювання освітнього середовища підготовки старшокласників до здобуття професії водія автомобільного транспорту / Г.С.Зікій, І.А.Гомула // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип.19. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – С. 143–149.

7. Зікій Г.С. Навчальні плани і програми поглибленої трудової підготовки кваліфікованих робітників для АПК на базі сільських загальноосвітніх шкіл за професією «Механізатор тваринницьких комплексів і ферм». Ч. I. VII–IX класи / Г.С.Зікій, М.Д.Семенець,

В.З.Моцак, А.О.Моцак, О.С.Дубінчук, І.М.Носаченко, Н.М. Розенберг – К.: Республіканський учбово-методичний кабінет професійної підготовки і трудового навчання, 1990. – 52 с.

8. Зікій Г.С. Навчальні плани і програми поглибленої трудової підготовки кваліфікованих робітників для АПК на базі сільських загальноосвітніх шкіл за професією «Механізатор тваринницьких комплексів і ферм». Ч. II. X–XI класи / Г.С.Зікій, М.Д.Семенець, В.З.Моцак, А.О.Моцак, О.С.Дубінчук, І.М.Носаченко, Н.М.Розенберг – К.: Республіканський учбово-методичний кабінет професійної підготовки і трудового навчання, 1990. – 52 с.

9. Зікій Г.С. Автотракторна справа. Експериментальна програма професійного навчання (8-11 класи) / Г.С.Зікій. – К.: Республіканський учбово-методичний кабінет професійної підготовки і трудового навчання, 1992. – 50 с.

10. Зікій Г.С. Готовність школярів до трудової діяльності / Г.С.Зікій // Наукові записки. Матеріали звітної наукової конференції викладачів УДПУ імені М.П.Драгоманова за 1992 р. К.; НПУ імені М.П.Драгоманова, 1993 – С. 42–43.

11. Зікій Г.С. Формування готовності сільських старшокласників до механізаторських професій / Г.С.Зікій // Наукові записки. Матеріали звітної наукової конференції викладачів УДПУ ім. М.П.Драгоманова за 1993 р., К.; ТОВ «ТОЛОКА», 1995. – С. 82–83.

12. Зікій Г.С. Психолого-педагогічні особливості структури готовності старшокласників до праці з автотракторною технікою / Г.С.Зікій // Наукові записки: зб. наук. статей НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Ювілейних випуск. Ч.І. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000.– С. 104–110.

13. Зікій Г.С. Сприйняття дорожньої інформації водіями / Г.С.Зікій // Вісник. Збірник наукових статей викладачів, докторантів, аспірантів НПУ імені М.П.Драгоманова. – Вип. 2. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2002. – С. 67–72.

14. Зікій Г.С. Підготовка вчителів трудового навчання до викладання автотракторної справи / Г.С.Зікій // Проблеми вищої освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. – Ч. 2. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2002. – С. 67–69.

15. Зікій Г.С. Підготовка водіїв транспортних засобів / Г.С.Зікій // Вісник. Збірник наукових статей викладачів, докторантів, аспірантів НПУ імені М.П.Драгоманова. – Вип. 5. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – С.126–128.

АНОТАЦІЇ

Зікій Г.С. Формування у старшокласників готовності до роботи з автотранспортною технікою - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 - теорія та методика трудового навчання. –

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, - Київ, 2011

Дисертація містить результати теоретико-експериментального дослідження проблеми формування готовності учнів до професійної діяльності в якості водіїв.

Досліджено психофізіологічні особливості та професійно-значимі якості діяльності водіїв.

Обґрунтовано психолого-педагогічну структуру готовності старшокласників до роботи з автотранспортною технікою. Запропоновані та експериментально підтверджені зміст та педагогічні впливи, що сприяють підвищенню рівня сформованості морального, практичного та психологічного компонентів готовності старшокласників. Визначено мотиваційний, когнітивно-практичний, професійної придатності, самооцінковий критерії та рівні сформованості готовності. Створені педагогічні технології дозволили сформуувати вміння переносу описових та зорових об'єктів до реальної дорожньої обстановки, вміння діяльності з врахуванням своїх особистісних властивостей (сприймання, реакція, темперамент), вміння самостійно та творчо застосовувати набуті знання в професійній діяльності.

Ключові слова: підготовка водіїв, готовність, інтерес, мотив, динамічна наочність, умови формування, психофізіологічні особливості.

Зикий Г.С. Формирование у старшеклассников готовности к работе с автотранспортной техникой. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика трудового обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова, -Київ, 2011.

Диссертационное исследование посвящено проблеме профессиональной подготовки старшеклассников к деятельности в качестве водителя. В работе раскрыты основные элементы управления машинами, представлены преимущества профессиональной подготовки старшеклассников по программе водителей категории «В», исследованы психофизиологические требования к профессиональной деятельности водителей, обоснована психолого-педагогическая структура готовности старшеклассников к работе с автотранспортной техникой.

В составе готовности выделяется мотивационный, практический и психологический компоненты. Мотивационный компонент определяется моральными качествами и функциональными свойствами личности, а также специфическими особенностями содержания трудовой деятельности, готовность к которой формируется. В состав мотивационного компонента, который отображает изменения в потребностно-мотивационной сфере личности, входят соответствующие потребности, мотивы, ценностные ориентиры, интересы и наклонности,

установки. В практический компонент готовности входят знания о профессиях, связанных с управлением транспортными средствами: специальные знания, умения, навыки, опыт трудовой деятельности в выбранной области, который приобретается в процессе обучения. К психологическому компоненту принадлежат индивидуально-психологические и характерологические особенности личности, являющиеся основой успеха в овладении данным видом трудовой деятельности. Этот компонент можно считать подструктурой познавательного качества.

Предложенные и экспериментально подтвержденные содержание и педагогические условия способствовали повышению уровня готовности старшеклассников к работе с автотранспортной техникой.

Для определения состояния и динамики формирования готовности нами предложены критерии и уровни согласно структурным компонентам. Мотивационный критерий дает возможность определить сформированность иерархии мотивов учебно-трудовой деятельности, близкой к эталонной и наличие устойчивого интереса к работе с автотранспортной техникой. Когнитивно-практический критерий дает возможность определить наличие базовых (специальных) знаний, умений, навыков. Критерием профессиональной пригодности нами определялись уровни (высокий, средний, низкий) сформированности базовых (специальных) профессионально значимых качеств. Самооценочный критерий дает возможность выявить наличие стремления к познанию психологической структуры своей личности, а также наличие возможности к профессиональному самообразованию (самовоспитание).

Созданная и предложенная структура занятий, педагогические условия их проведения, разработанные на принципе динамической наглядности методические средства, обеспечили увеличение количества учеников с высоким уровнем знаний описательных терминов (понятий), зрительных объектов (дорожных знаков), образа действий (обгон, объезд), знаний психофизиологических особенностей личности как субъекта учебной и производственной деятельности, технических свойств автотранспортной техники, профессионально-значимых свойств, основ безопасности движения (активная, пассивная безопасность). Предложенные педагогические технологии сформировали умения переноса описательных и зрительных объектов в реальную дорожную обстановку, умения деятельности с учетом своих личностных свойств (восприятие, реакция, темперамент), умения самостоятельно и творчески применять приобретенные знания в профессиональной деятельности.

Результаты диссертационного исследования дают основания считать, что поставленные задачи реализованы, цель достигнута. Реализация основных положений исследования направлена на повышение качества и эффективности подготовки водителей в общеобразовательных учреждениях с целью уменьшения аварийности на дорогах Украины.

Ключевые слова: подготовка водителей, готовность, интерес, мотив, динамическая наглядность, условия формирования, психофизиологические особенности.

Zikiy G.S. Formation of Senior Pupils Readiness to Work with a Motor Transport Technique - Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of pedagogical sciences, speciality 13.00.02 - theory and methodology of labour studies. - National Pedagogical University Named after M.P.Dragomanov,- Kyiv, 2011.

Dissertation contains the results of theoretical and experimental research of problem of forming of readiness of senior pupils to professional activity as drivers.

Psychophysiological features and professionally meaningful qualities of drivers activity are investigated. The psycopedagogical structure of readiness of senior pupils to work with a motor transport technique has been grounded. It has been suggested and experimentally confirmed that pedagogical influence assists the increase of level of formation of moral, practical and psychological components of readiness of senior pupils. Motivational, cognitive - practical, professional and self-evaluational criteria are defined. The created pedagogical technologies allowed to form the ability to transfer descriptive and visual objects to the real driving situation, the ability to act taking into account the personality features (perception, reaction, temperament), the ability to independently and creatively apply the knowledge obtained in professional activity.

Keywords: drivers training, readiness, interest, reason, dynamic visual aids, conditions of formation, psychophysiological features.

Підписано до друку 30.12.2010 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Наклад 100 прим. Зам. № 863

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9

Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.

(044) 239-30-26.

